

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds-
och växtproduktionsvetenskap

Parken som inte fanns

Hagstorp i Malmö och stadens mellanrum som urban vildmark
och allmänning

The park that didn't exist

Hagstorp in Malmö and urban interstices as urban wilderness and
commons

Hedvig Jansson

Självständigt arbete • 15 hp
Landskapsarkitektprogrammet
Alnarp 2019

Parken som inte fanns- Hagstorp i Malmö och stadens mellanrum som urban vildmark och allmänning

The park that didn't exist- Hagstorp in Malmö and urban interstices as urban wilderness and commons

Hedvig Jansson

Handledare: Arne Nordius, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning
Examinator: Caroline Dahl, SLU, Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: G2E

Kurstitel: Kandidatexamensarbete i Landskapsarkitektur

Kursansvarig inst.: Institutionen för Landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Kurskod: EX0845

Ämne: Landskapsarkitektur

Program: Landskapsarkitektprogrammet

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2019

Omslagsbild: Brendan Lynch

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: interstites, urban wilderness, In-between places, urban voids, urban commons, urban planning, wastelands

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Sammanfattning

Den här uppsatsen undersöker betydelsen av ödetomter och mellanrum i staden med Hagstorp i Malmö som exempel. I uppsatsen framkommer hur ödetomter i staden görs till något avvikande, och konstrueras som icke-platser i förhållande till staden som norm. Den öppna karaktär som oplanerade ytor i staden har skulle kunna ses som värdefulla då de innehar en potential om "något annat" och ger utrymme för att omforma vad staden kan vara. Den mer vilda växtlighet som finns i stadens mellanrum kan ses som en form av urban vildmark där naturen genom succession tagit platsen i anspråk. Intervjustudien visar att platsens användare ser många värden i platsens speciella karaktär, både i upplevelse av natur och hur de använder platsen på ett aktivt och formande sätt. Värden hos dessa stadens mellanrum är något som sällan beaktas i stadsplanering. Genom att konstruera dessa platser som tomrum och icke-platser kan deras värden förbises och utraderas. Läsning av planerna för Hagstorp visar att så är också fallet här. Detta leder till frågan om behovet av en annan slags, och mer hållbar stadsplanering som inte alltid vill göra helt nytt. En stadsplanering med andra ideal som kan se och ta tillvara de värden, och olika former av liv och aktivitet som finns i stadens mellanrum.

Abstract

This essay explores the meanings of urban interstices, with Hagstorp in Malmö as an example. The essay shows how these in-between places, and urban wastelands are made into voids and constructed as nothingness with the city as a norm and contrast. The urban interstices could instead be understood as urban commons, used for many different purposes. Occurring in the urban wastelands is often, in comparison to other places in the city, a wilder and not planned type of vegetation that could be described as urban wilderness. These aspects are values that seldom are taken into consideration in urban planning. By constructing these in-between places as nothingness, their meanings can be erased or ignored. Reading the plans for Hagstorp shows that this is also the case here. This leads to the discussion of the need of a new form of urban planning. A urban planning with other ideals that could see and acknowledge the different forms of life and activities that the urban interstices holds.

..

Förord

Jag ville skriva om ödetomter i staden, och det gamla koloniområdet Hagstorp i Malmö, dels för att jag så länge jag bott i Malmö besökt och tyckt väldigt mycket om Hagstorp och den känsla platsen ger. Den ger känslan av ett avbrott från staden, och precis som upplevelsen av att platsen har lämnats ifred, ger den mig också en känsla av att få vara ifred där. En på något sätt lite hemlig, och spännande plats att göra till sin egen.

Jag har under utbildningen också frågat mig hur stadsplanering kan förhålla sig dessa till synes övergivna eller tillfälligt lämnade platser. Platser som är mellanrum i staden med mer vildvuxen natur och obestämd karaktär, vilka är just de karaktärsdrag som tilltalar mig och många andra, och gör dessa platser speciella. Kan man planera för platser att vara oplanerade?

Tack till ödetomten och till min handledare Arne Nordius, och mina motläsare Hedda och Klara. Tack också till Tove, Brendan och Tveta.

SLU Alnarp
Hedvig Jansson

Innehållsförteckning

Sammanfattning, Abstract	3
Förord.....	4
Inledning	
Bakgrund.....	6
Mål och syfte.....	11
Frågeställningar.....	11
Material och metod.....	11
Avgränsningar.....	12
Teoridel	
Att göra ödetomter öde.....	14
Den planerade staden.....	15
Urbana allmänningar.....	17
Parker som offentlig plats.....	20
Urban vildmark.....	21
Intervjudel.....	24
Känslan av vild natur.....	25
En plats att använda och utforska.....	28
En plats med minnen att bevara.....	31
Diskussion.....	35
Avslutande reflektion- En annan slags stadsplanering.....	37
Vidare forskning.....	38
Källförteckning.....	40
Elektroniska källor	40
Tryckta källor.....	40
Otryckta källor.....	41
Bilagor	
Transkriberade intervjuer.....	44

Bakgrund

Förut bodde jag på Nobelvägen vid Värnhem i Malmö som är ett område med mycket asfalt, betong och stora trafikleder. Mitt närmaste grönområde var ödetomten Hagstorp. Platsen är ett tidigare kolonilottsområde, ett av de första i Malmö från 1911. Koloniträdgårdarna revs på 90-talet, de sista försvann 1997, för att platsen skulle bli en uppställningsplats till förberedelserna inför byggandet av Öresundsbron (Tykesson 2005:58).

Sedan dess har platsen lämnats i ett slags vänteläge. Utan aktiv förvaltning förutom någon gång per år har Hagstorp sedan koloniträdgårdarna revs, och platsen fungerade som uppställningsyta, blivit en vildvuxen grönyta längs med järnvägen som används av många hundägare, björnbärsplockare, och andra som promenerar i området. På platsen syns spåren av trädgårdarna främst i form av de gamla fruktträderna, men i andra trädgårdsväxter som pepparrot, doftschersmin och jordgubbar (Tykesson 2005:60). Dessa växter samsas på öppna ytor med högt gräs, brännässlor, träddungar, taggiga bärbuskar, döda träd på marken, kaniner, fåglar, staket, skräp och vattenpölar. Platsen är avskild med staket längs cykelbanan mot Kirseberg, med öppningar i staketet och stigar som leder in i området.

Figur 1. Hagstorp vy från ingången Södra Bulltoftavägen.

Figur 2. Hagstorp mot Ellstorp.

Figur 3. Høgt gräs och upptrampad stig. Riktning mot Kirsberg.

Figur 4. Karta över Hagstorp och närliggande grönområden.

5 % av Malmös invånare saknar tillgång till bostadsnära natur, det vill säga naturområden inom 300 meter (SCB 2015:19) 300 meter är det gränsvärde som forskning visat att människor är beredda att gå till fots för att ta sig till ett grönområde och använda det ofta. Tillgängliga naturområden är viktiga som platser för lek, rekreation, odling och för att utveckla en förståelse för naturen. Extra viktigt med bostadsnära natur är det för grupper som inte kan ta sig så långt från sin bostad, till exempel barn, äldre, sjuka eller personer med olika funktionsvariationer (Boverket 2007:15). Fem procent av Malmös befolkning på drygt 316 000 invånare innebär ca 15 800 personer i Malmö som saknar tillgång till grönområden inom 300 meter (SCB 2015:19)

I anslutning till Hagstorp har ny tågstation, Östervärn, precis öppnat då kontinentalbanan åter trafikeras. På Hagstorp, som ägs av Jernhusen, planeras det att bygga 700 nya bostäder med start 2020 (Jernhusen).

Figur 5. Flygfoto över området Hagstorp idag.

Figur 6. Visionsbild från förslaget

I planbeskrivningen för byggandet beskrivs området på följande sätt:

- *"Planförslaget innebär att ett tidigare obebyggt område mellan Östervärns station, kontinentalbanan och befintlig bostadsbebyggelse på Ellstorp bebyggs."* (Malmö stadsbyggnadskontor 2019:23)
- *"Planområdet utgör en obebyggd yta som i stort sett har lämnats orörd efter det att odlings- och järnvägsverksamhet har upphört. Några definierade platser, utöver de korsningar som bildats av spontant upptrampade stigar, finns inte inom planområdet. Stigarna vittnar om rörelser tvärs planområdet och rastning av hundar."* (Malmö stadsbyggnadskontor 2019:41)
- *"Det stora antalet gamla fruktträd, liksom mogna tallar, utgör värdefulla strukturer. Variation och rikedom av blommande växter ger området en stor betydelse för insekter. Inga rödlistade arter, betydande signalarter eller sällsynta arter har påträffats i området. Artvärdet bedöms enligt naturvärdesinventeringen vara obetydligt. Det stora antalet frukt-träd bidrar till att ge området ett visst biotopvärde. Sammantaget ger detta området, enligt naturvärdesinventeringen, ett visst naturvärde."* (Stadsbyggnadskontoret Malmö 2019:42).

Platsen beskrivs främst som en tidigare obebyggd yta, med ett visst naturvärde. I boken Kulturmiljöerna kring Värnhem, utgiven av Malmö stad (Tykesson 2005) beskrivs platsen annorlunda. Här beskrivs Hagstorp, med sitt namn, istället som en välanvänd grönyta. Precis som i detaljplanen beskrivs platsens växtlighet och dess historia, men i annan kontext och med ett annat perspektiv, vilket avspeglas i hur värdet av platsen beskrivs:

"Boende kring Värnhem har här hittat en unik, vild och grönskande miljö i staden där man kan plocka blommor, frukt och bär. Den vilda naturkaraktären uppskattas av många. Området används också flitigt som hundrastplats och större barn har en oöm, spännande och kreativ miljö att leka i. Redan i samband med ROT-programmet 1985 uttrycktes önskemål om att göra om ödetomter till park." (Tykesson 2005:59)

Ingen miljökonsekvensbeskrivning har utfärdats då byggandet av Hagstorp inte bedöms medföra en tillräckligt stor miljöpåverkan, som miljöbalken kap 6 paragraf 3 avser (Malmö stadsbyggnadskontor 2019:23)

Ett annat avsnitt i miljöbalken som avser hushållning med mark och vatten säger att *"[...] Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter skall särskilt beaktas."* (Riksdagen.se)

Att frågan kring att bebygga ett grönområde, i en stad med låg tillgång på grönområden, i en del av Malmö där tillgången är speciellt låg, inte tas upp i plandokumentet kan tyckas anmärkningsvärt. Kanske är det för att Hagstorp i planförslaget inte benämns eller betraktas som ett grönområde, utan beskrivs främst som en obebyggd tomt.

I den här uppsatsen vill jag undersöka hur det kommer sig att Hagstorp kan beskrivas som en icke-plats, istället som den grönyta den är och används som. Detta i egenskap av att vara ett mellanrum i staden, en överbliven yta. Jag vill undersöka dessa ödetomters betydelser och värden, med Hagstorp som exempel, och vidare hur de behandlas i stadsplanering.

Figur 7. Vy över Bulltoftavägen från byggförslaget

Mål och syfte

Målet med den här uppsatsen är att beskriva de värden och kvaliteter som personer som använder Hagstorp i Malmö hos den platsen, samt att vidare undersöka värden och betydelser av övergivna platser och mellanrum i staden. Syftet är att djupare förstå betydelsen av dessa platser som ligger utanför stadsplaneringens normer.

Frågeställningar

Vad är en ödetomt i staden? Vilka betydelser, värden och funktioner har de? Hur behandlas sådana områden i stadsplanering? Vilka värden hos platsen ser Hagstorphs användare i den?

Material och metod

I uppsatsen använder jag mig av en litteraturstudie på temat övergivna platser, ödetomter, stadens mellanrum och utkanter, vild natur i staden och normer för parker. Förutom litteraturstudien har jag gjort intervjuer av användare av personer som använder och vistas på platsen.

I teoridelen undersöker jag hur och vilka betydelser som skapas av ödetomter och dess grönska i relation till normer för staden samt hur dessa platser behandlas i stadsplanering. Mitt teoretiska ramverk består till största del av författare som har en konstruktivistisk kunskapssyn, dessa vill säga att verkligheten är något som hela tiden görs och skapas, genom bland annat handlingar och föreställningar om hur världen är

beskaffad, till exempel diskurser (Högdahl 2003:46). Diskurs kan beskrivas som en social produktion av vetande och sanning, och är nära förknippat med begreppet makt. Till exempel har föreställningar om hur saker är betydelse för vad man gör (Högdahl 2003:47). Ur ett konstruktivistiskt perspektiv är verkligheten inte något statiskt eller färdigt, utan något som hela tiden skapas genom vår förståelse, och vilken mening vi ger den genom kollektiva processer (Taylor 1999:420).

Intervjuerna jag gjorde var öppna, enligt kvalitativ metod. Målet med intervjuerna var att undersöka vilka värden personer som använder platsen ser i den, samt deras relation till platsen. Mina färdigformulerade frågor var: Vilken är din relation till platsen? Hur använder du platsen? Hur skulle du beskriva platsen? Vad tycker du om platsens växlighet? Intervjuerna blev sedan olika beroende på vem jag pratade med, och vilka följdfrågor som var relevanta, mer som ett slags samtal (Widerberg 2002:16). Jag har gått runt på området kring Östervärn och intervjuat nio personer under tre olika tillfällen. Valet av intervjupersoner var de jag träffade när jag var där och som ville delta. Intervjuerna tog mellan 5 och 10 minuter och spelades in på min mobiltelefon, som jag sedan har transkriberat. Innan intervjuerna berättade jag syftet med min uppsats och gav min mailadress till de som ville ha den, i fall de undrade något, ville ta bort sin medverkan eller läsa uppsatsen. Intervjupersonerna är anonyma.

I diskussionen har jag sammanställt svaren från intervjuerna enligt tematisk analys för att sedan analysera dem utifrån min teoridel. Temana har valts ut både utifrån vad som kommit fram ur det empiriska materialet men också det teoretiska, vilka går hand i hand (Widerberg 2002: 145).

Avgränsningar

Anledningen till att jag ville göra intervjuer med platsens användare och inte Jernhusen, som äger marken, eller Malmö stad, som gjort planerna för platsen, var att jag ville undersöka de värden som finns på platsen men som inte beskrivs i plandokumentet.

Figur 8. Gamla fruktträd på Hagstorp.

Figur 9. Hagstorp vy riktning Värnhem.

Teori

Att göra ödetomter öde

"Where is it, the argument on the urban void that does not lead to the total abolition of planning, but is firm in maintaining that there is something not quite right here, the way we organize our cities, if we make voids out of places where people have picnics, bird nest, and dogs run." (Schéele 2016:205)

Hagstorp har sedan 90-talet då kolonilotterna revs har platsen lämnats i en slags väntan, utan aktiv förvaltning eller uttalad funktion. Dessa mellanrum i staden kallas ofta för ödetomter eller övergivna platser, på engelska *voids*, *in-between places*, *urban wastelands* eller *urban interstices*. Alla de här orden antyder en form av avsaknad eller icke-plats. Ett slags mellanrum, eller en överbliven yta.

I sin avhandling *The Void* undersöker Schéele hur stadens mellanrum och ödetomter konstrueras till tomrum och icke-platser, detta trots att de inte alls är tomma utan tvärtom fyllda av mängd olika innehåll. Ödetomterna görs till stadens "andra" utifrån staden som norm. Både normen för den faktiska staden som man befinner sig i och den gemensamma västerländska bilden av vad en stad är (2016:20). Schéele använder Derridas poststrukturalistiska teori *dekonstruktion* för att analysera hur förståelsen de urbana mellanrummen skapas. Teorin bygger på idén att språket strukturerar vår förståelse av världen, och vår förståelse av staden och urbana mellanrum är inget undantag. Dikotomier och språkliga begreppspår som Stad/Land, Kultur/Natur, Centrum/Periferi bidrar till att forma vår gemensamma bild av vad en stad är och inte är (2016:22). En stad är urban (inte lantlig), kultur (inte natur) och centrum (inte periferi). I dessa motsatspar finns också en hierarkisk ordning där det ena begreppet i paret är placerat hierarkiskt över det andra. Det "andra" i begreppsparet kan inte förstås självständigt utan definieras bara som vad den hierarkiskt överlägsna kategorin inte är (2016:23). Applicerat på ödetomter är det just i relation till den omgivande staden som de förstås som just öde och avvikande. Till exempel är staden ordnad, ödetomterna oordnade, staden är centrum och mellanrummen är periferi.

Samtidigt som förståelsen av ödetomter uppstår i motsats till staden har de en destabiliserande effekt på själva den dikotoma strukturen. Detta då de finns i staden och är en del av den, men dess övervuxna och oplanerade karaktär passar inte in i vår bild av vad en stad är. Ödetomter stör på så sätt begreppsparen stad/land, centrum/periferi, natur/kultur då de är bitar av en icke-urbanitet, periferi och natur i det urbana. Idag i många städers förtättningsnorm blir täthet en kvalitet som ses som en önskvärd och "urban sprawl", förglesning, är något som ska bekämpas. Många städer vill växa inåt och i detta blir stadens mellanrum och ödemarker också i sitt rena utseende något som stör bilden och uppdelningen urban/icke urban (Schéele 2016:23-24).

De betydelser som inte kan definieras av dessa dualismer, att vara antingen eller, är enligt Derrida något obestämbart som inte kan styras eller kontrolleras (2016:25). Att kategorisera stadens olika rum och ytor är en önskan om att bemästra det osäkra, och en form av rumslig politik (2016:16). Genom att ge dem betydelsen öde försöker man

på så sätt fixera deras mening och kontrollera dessa ytor. *"In order to tame the messiness of the urban void, it is constructed as empty/void/blank."* (Schéele 2016:18)

Den planerade staden

Stadsplanering handlar om att ordna stadens platser och ytor, att namnge, kategorisera och bestämma dess användningsområden. Ödetomter och mellanrum i staden avviker från detta planerade då de framstår som öppna, obestämda ytor. Definierade kanske just genom att vara odefinierade (Schéele 2016:13). Dessa oordnade platser blir trots deras olika innehåll kategoriserade som en och samma, som en avvikande och konstig plats. Detta när deras innehåll egentligen inte alls är något konstigt eller mystiskt, utan ofta till exempel högt gräs, snår, och skräp. Det konstiga är istället att de kategoriseras som en och samma avvikande kategori (2016:15).

Att ödetomter görs till "det andra" måste på så sätt förstås tillsammans med den rumsliga politik som ordnar staden. Schéele har en relationell förståelse av plats och rum som något icke-essentiellt och ständigt under konstruktion, då det är just innebörder som uppstår i relation till något annat och förståelser bygger på ett skillnad-görande. Produktionen av rum och plats alltid är en fråga om politik och makt, och det är dessa bakomliggande maktrelationer som, för att tämja de urbana mellanrummens stökighet, gör att de konstrueras som tomma/blanka ytor som kan ordnas (2016:18). De dominerande normerna utifrån vilka ödetomterna konstrueras som avvikande är enligt Schéele: Staden som en enhet som kan vara fullständigt planerad, och Staden som en maskin för tillväxt. Eftersom ödetomter inte passar in i dessa normer görs de till icke-platser. Till ett tomt ark, "tabula rasa". I och med detta kan deras mening och innebörder raderas: *"It is a violent force that- in metaphorical and concrete terms- erases any trace of meaning that inhabits the urban wasteland in order, with different strategies, to make it into a void."* (Schéele 2016:85)

Schéele beskriver hur stadsplanering grundar sig i idén om staden som en enhet som effektivt kan planeras. Vidare är en dominerande idé att planeringen sker genom rationella beslut (2016:104). Ur det perspektivet, att staden är en helhet, behöver stadens olika rum vara tydligt avgränsade och definierade. Stadens mellanrum och ödeplatser definieras på så sätt bara som något som inte är "enligt planen". Stadens mellanrum blir i kontrast till den omgivande staden en irrationell yta som inte kan definieras som en enda sak, utan kan tas i anspråk och användas till en mängd olika syften. På så sätt blir ödetomterna också en spricka i bilden av staden som något som fullständigt kan planeras, och ifrågasätter på så sätt den idén. För de finns ju där som oplanerade ytor i den planerade staden (Schéele 2016:106).

Stadens mellanrum blir också något avvikande utifrån perspektivet att staden är organiserad i enlighet med målet av ekonomisk tillväxt. I denna norm för städer idag blir stadens ödetomter ett avvikande element i det avseendet att de lämnats utan att utvecklas eller bidra till denna tillväxt (2016:126). Schéele tar Berlin som exempel som har bjudit in till tillfälliga användningar av urbana tomrum och ödetomter i en vilja att marknadsföra staden som kreativ och höja dess attraktivitet. I stadens stadsförvaltning från 2007 står det *"Many temporary use projects [...] give a considerable boost to future developments."* (Schéele 2016:132) Stadens mellanrum har på så sätt blivit en

marknadsföring och ekonomisk faktor för staden för att höja stadens attraktivitet för framtida investerare (Schéele 2016:132).

Saltzman och Qviström skriver om stadens utkanter med tre exempel i Malmö. Stadens utkanter och gränslandet mellan stad och land är ofta ett landskap i ett slags limbo, i väntan på att exploateras. Under tiden befinner sig dessa landskap i träda och utvecklas genom att platserna används under tiden och naturen där utvecklas. De här landskapens innehåll förbises ofta i planering och författarna menar att landskapets dynamik och förhållandet mellan rumslig planering och daglig användning av dessa platser i högre grad borde tas i beaktande (2006). Saltzman och Qviströms har ett tvärvetenskapligt angreppssätt där de förenar landskapsarkitektur med etnografiskt och antropologisk metod i att se undersöka interaktionen mellan människor och landskapet, hur platser både formas av given rumsliga strukturer men också platsers användning av den (2006:25). *"Landscape is in this paper understood as a material and territorial entity and, at the same time, a way of seeing, a culturally defined way of using and perceiving the physical environment."* (Saltzman Qviström 2006:22) De beskriver hur landskap formas i ett mellanspel mellan kommunens planer och människors användning, samt naturens utveckling. Under den tid dessa utkanter befinner sig i en slags väntan förändras de, och människor skapar relationer till dessa områden. Ibland kan levda landskap, som utvecklats över tid, ibland bevaras och bli permanenta. Det vill säga inkluderas som en plats, från att ha varit en utkant och överbliven yta, i den rumsliga planeringen (2006:19). Gyllins trädgård i Malmö är en sådan plats som var en övergiven plats i väntan men sedan bedömdes ha sådana naturvärden att den sparades för att bli en naturpark (2006:12). *"during the same period, everyday human and non-human life has continued to reshape and revalue these landscapes. In some places new values for recreation and wildlife have evolved. Some of these have later been noticed and accepted within spatial planning, and the plans have been altered in order to protect these values. This calls for an enhanced awareness of the impact that planning has while the plans are not realized."* (Saltzman Qviström 2006:19)

Qviström beskriver i en annan artikel om en annan sida av problemet med att stadens utkanter alltid planeras för att förändras (2008:157). Problemet med en utopisk ansats inom rumslig planering som har en tradition i att fokusera på framtiden istället för dagsläget och i detta ignoreras områdets samtida problem och potential, samt vad de kan vara under tiden de är i väntan (Qviström 2008:158). Qviström har gått igenom planarkiv för Spillepengen, en soptipp vid kusten strax utanför Malmö, som omvandlats till en park. I planarkiven har området sedan 40-talet beskrivits som ett grönområde och ett område för rekreation. En beskrivning av en idé och en framtid för området, och faktiskt inte vad området varit i dagsläget när planerna skrivits. I beskrivningen ignoreras också det pågående sopdumpningen på platsen och framstår istället som en plats som bidrar till att lösa nordöstra Malmös brist på grönområden (2008:166). *"Neither a waste dump nor a recycling station should be represented as a green area, and will hardly been mistaken for a park by the public: such utopian ways of treating places is a major problem for environmental planning."* (Qviström 2016:167) Det tar det lång tid för träd att växa upp och för ett grönområde att bildas. *"The treatment of time in planning is crucial: a constant postponement of plans for parks and areas for recreation is a great hindrance for the greening of the city."* (Qviström 2008:167)

Urbana allmänningar

De flesta platser i staden har tydliga planerade syften och användningsområden, trottoarer, vägar, parkeringar, torg, affärer, parker. Genom avgränsningar i stadsrummet påverkas rörelserna i staden och vad man gör på olika platser. Ödetomter är till skillnad från många andra urbana platser utan styrd användning eller tydligt syfte, de är öppna och ej programmerade ytor som kan användas till en mängd olika syften utefter behov. Jorgensen och Tylecote skriver att historiskt har allmänningar, det vill säga land som använts gemensamt i en form av gemensamt ägande, kallats för *wastelands* (2007:455). Ostrom har studerat allmänningar som organisation på olika platser i världen. Allmänningar är ett gemensamt ägande av en naturresurs eller område, alltså varken privatägd eller offentligt ägd utan ett område eller resurs som ägs gemensamt av de som använder den. Ostrom visar att dessa allmänningar genom självorganisering klarar att hållbart förvalta naturresurser (Ostrom 1990). Även om stadens mellanrum inte ägs av dem som använder dem är de en slags offentlig plats utan styrd användning från staden. Jorgensen och Tylecote refererar till Gilbert (1999) som kallar stadens mellanrum för en form av samtida urbana allmänningar. ”*Unlike most other urban public spaces, they are not prescriptive: each individual seems free to do in them as they choose. Consequently these places fulfil a multiplicity of different roles for different people.*” (Jorgensen & Tylecote 2007:455)

I likhet med dessa oprogrammerade ytor har Kärholm och Sandin har undersökt platser skapade för att vänta. Tågstationer, busscentraler, och väntsalar på sjukhus har varit platser utformade just med syftet att vänta och dessa platser för väntan var tidigare relativt tomma, oprogrammerade ytor. Kärholm och Sandin menar att det speciella utrymme som sådana vänteplatser ger har en transformativ potential då de är en plats för tankar och aktiviteter som inte ryms i våra annars upptagna scheman (2011:3). Dessa platser har sedan 90-talet blivit allt mer kommersialiserade och styrda i sin karaktär och på så sätt har dessa speciella utrymmet försvunnit. Kärholm och Sandin tar upp Göteborgs centralstation och Berlin Hauptbahnhof som exempel på resestationer som byggts samman med shoppinggallerior. Detta kan ses som exempel på hur rum som tidigare varit oprogrammerade i högre grad designas och hamnar i en konsumtions-kontext. Idag rör sig utvecklingen mot allt mer stabila, mindre öppna, väntsituationer där personers väntan är planerad, strategisk och skapad med en intention. Dessa vänteplatser är ofta medvetet placerade med möjlighet till konsumtion (2011:3). Andra mer öppna väntsituationer beskriver författarna som ”*Typical for the in-between time is the experience of that nothing or anything can happen.*” (Kärholm Sandin 2011: 1)

Detta kan jämföras med ödetomters speciella karaktär i staden. Precis som Kärholm och Sandin beskriver hur mer oprogrammerade rum skapade för väntan kan också ödetomter vara ett utrymme för vad som helst eller ingenting. De är i sin oplanerade och på så sätt ostyrda karaktär mindre stabila, och ett avbrott från den kringliggande staden. Själva ödetomterna kan också upplevas ha ett eget tempo eller tidsdimension, och kanske också befinna sig i en slags väntan. Fyllda med spår från en annan tid har

de en närvaro av ”stories so far”. Det finns också en närvaro av framtiden i känslan av en plats i väntan på vad som ska komma (Schéele 2016:149).

Stadens olika platser har olika tempon och rytm, som också ingår i stadsplaneringen där olika platser med olika tempon medvetet skapas. Den politik som ordnar stadens rum, det vill säga, planering, strukturerar inte bara stadens rumslighet utan också dess tid. Precis som att ödetomter blir ett hål i bilden av den helt planerade staden, blir de också ett annat slags ljud i stadens planerade rytm (Schéele 2016:163).

Högdahl skriver i sin avhandling om gatans liv och praxis, och dess förutsättningar. Hon har en konstruktivistisk utgångspunkt och undersöker hur gatan är något som *görs*, både i praktiska handlingar och i föreställningar om den (2003:46). Praktiker och handlingar i det offentliga rummet skapas både i relation till det fysiska rummet som är staden och till olika föreställningar om hur världen är beskaffad, det vill säga olika diskurser (Högdahl 2003:49). Enligt Foucault är diskurs nära sammankopplat med makt och innebär en social produktion av vetande och sanning. Dessa får betydelse då uppfattningar om hur saker är, påverkar också vad man gör (Högdahl 2003:47). Högdahl kallar stadens mellanrum och otydligheter i stadsrummet för kryphål, där de fyller en viktig funktion i att vara öppna för olika slags användning och meningsskapande. De skapar ett slags utrymme, både i det fysiska rummet och i de normativa nätverken, att förskjuta diskurser eller skapa nya sanningar och nytt utrymme (2003:226).

Dessa öppna platser möjliggör nya handlingar och förhandlingar. *”En förhandling i vardagen som ter sig ganska informell men knappast opolitisk.”* (Högdahl 2003:226). Högdahl ser att en stad till stor del består av gaturummens liv och flödet av människor, och vilken rytm det livet följer. Utformningen av det fysiska rummet kan styra dessa rörelser och beteenden, men också diskurser styr. Dessa diskurser kan alltså förhandlas om eller, förskjutas, i dessa kryphål. De är därför viktigt att hålla dessa platser öppna. Högdahl menar att dessa kryphål, i form av mer öppna odefinierade platser, kan kallas stadens demokrati (2003:226).

Massey vill i sin bok *For space* (2005) öppna upp för nya förståelser vad ”Space” innebär. Hon har liksom Schéele (2016) förståelsen av stad/inte stad som begreppspar där båda kategorierna är lika föränderliga och icke-essentialistiska. Det viktiga, menar hon, är inte att fastslå i vilken grad vår förståelse för dessa begrepp är stängda utan istället undersöka de förhållanden under vilka dessa gränser är etablerade. Detta, menar hon, flyttar fokus till de bakomliggande förhållanden som påverkar hur olika företeelser beskrivs (2005:179).

I antologin *The Aesthetics and politics of the In-Between* skriver Kärrholm om relationen mellan stadens mellanrum och utvecklingen där stadens offentliga rum i allt högre grad kommersialiseras (Brighenti 2013:137). Den ökade kommersialisering av städer skapar mer homogena områden, och verkar stå i motsättning till att skapa icke vinstskapande *”in-between times and spaces”* (Brighenti 2013:148). Kärrholm menar att stadens mellanrum spelar en viktig roll i all form av rumslig appropriering och i skapandet av heterogena offentliga miljöer (Brighenti 2013:149).

Figur 10. Hundrastplatsen med staket och björnbär.

Figur 11. Björkdungen på Hagstorp.

Parker som offentlig plats

Taylor beskriver hur parker i USA genom historien alltid inneburit en viss social kontroll. Taylor har ett konstruktivistiskt perspektiv och ser inte parker som något enbart fysiskt och statiskt utan som en social konstruktion och definierade genom kollektiva processer och händelser. Detta perspektiv saknas ofta i den historiska beskrivningen av amerikanska parker. *“few historical analyses view urban parks as contested spaces, do systematic examination of class relations in the parks, or recognize the use of parks as tools of social control.”* (Taylor 1999:420)

Taylor beskriver hur den sociala konstruktionen av stadsparker varit starkt influerad av klasskonflikter och klassrelationer. Under mitten av 1800-talet etablerades för första gången en stor mängd offentliga parker i amerikanska städer. De skapades av städernas elit och innebar en social kontroll då önskvärt beteende representerade medelklassnormer vilka påtvingades arbetarklassen (1999:421). Parkerna användes sedan som ett verktyg till att utöva social kontroll. Det vill säga sociala system som påverkar sociala beteende genom, i ofta undermedvetna processer, att belöna rätt slags beteende och bestraffa avvikande (1999:422). Taylor beskriver hur New Yorks elit ville med inspiration från Europa skapa parker för en vackrare och mer hälsosam miljö i städerna. Argument för parkerna var också att de skulle lugna och minska motsättningar mellan olika sociala grupper. En park-förespråkare argumenterade på följande sätt: *“more directly assist the poor and degraded to elevate themselves,” calm the “rough element of the society.”* (Taylor 1999:427). När Central park sedan var byggd var det en park för medelklassen även om den marknadsfördes som en plats för alla klasser. *“Central Park was designed to maximize desired behavior and limit or eliminate undesirable ones. The park was heavily monitored and supervised and “bad” behavior was punished by arrests and fines.”* (Taylor 1999:441) År 1860 fanns det i Central Park regler som förbjöd att sälja något i parken, använda ett olämpligt språk, plocka blommor, frukt eller nötter, promenera på gräset, eller spela instrument. Det var även förbjudet att samlas i stora grupper, utöva sport eller andra spel, dricka alkohol eller hålla tal (Taylor 1999:443). Genom arbetarklassens protester och organisering mot dessa regler och en kamp för mer öppen slags parkyta, förändrades vissa regleringar och fler parker etablerades också i bostadsområden (Taylor 1999:468). Dessa kamper la grunden för parker med olika slags användning, både aktiv och passiv (Taylor 1999:472).

Loughran tar upp ett mer samtida exempel på parker i New York ur ett klassperspektiv. Han undersöker den ökade ojämlikheten i tillgången på typ av parker, med parker för eliten och försummade parker i mer fattiga områden (2014:49). Han tar High line som exempel på en park som reflekterar medelklassens konsumtionsvaror, och som en park för turister och ett sätt att höja New Yorks ekonomiska värde som stad (Loughran 2014:52). Loughran menar att den neoliberala tidsandan i New York, med fokus på ekonomisk tillväxt, har förvärrat de sociala ojämlikheterna, vilket blir extra tydligt i de offentliga rummen. *“City governments and developers build luxury public spaces to lure tourists and wealthy consumers for leisure and consumption—the High Line and the Brooklyn waterfront greenway are two prominent New York examples—while parks catering to poor communities and immigrants are underfunded, forgotten unless they can serve “growth” schemes.”* (Loughran 2014:50)

High line innan det blev High line var länge hotat av rivning. Det var en övervuxen, övergiven järnväg. Från en kamp för att bevara platsen i form av en gräsrotsrörelse utvecklades det sedan genom Blomberg administrationen, privata investerare, och fastighetsägare till att bli en park formad av en elits idéer om kulturell konsumtion, turism och social och rumslig exklusion. Övervakningen och exklusionen av platsen sker diskret, oftast endast i form av unifomerade parkskötare som tömmer soptunnorna. Loughran tar upp exemplet om att sova på offentlig plats som en klassmarkör som tydligt illustrerar ojämlikheterna på offentliga platser idag. På High line är det vanligt att se sovande personer under sommar-månaderna, på soldäcket eller gräsmattan. På andra offentliga platser är det kriminaliserat att sova och hemlösa personer körs bort från centrala offentliga rum. På Highline, för parkens användare, är att sova i offentligheten ett uttryck för ett privilegium och lyx medan för andra grupper av människor som är till exempel hemlösa eller fattiga är det ett stigma och en potentiell fara (2014:62).

Den ojämna fördelning av tillgång på parker och typ av parker som Loughran beskriver kan jämföras med Malmö och stadens ojämna fördelning av tillgängliga grönytor och dess varierande kvalitéer. I nordöstra Malmö där Hagstorp ligger, som tidigare nämnt har en lägre tillgång på grönyta per invånare. Detta följer också inkomstfördelningen. Medelinkomsten per år för invånarna kring Östervärn är 277 557 kr, Ellstorp 305 933 att jämföra med Malmös totala medelinkomst 354 243 kr (Statistikunderlag för Malmös områden 2019). Bengtsson skriver om hur Malmö år 1986 i ett försök att åtgärda bristen på parker i stadens nordöstra del, samt för att marknadsföra Malmö som parkernas stad, anlade en park i närheten av Hagstorp och köpcentret Entré. Denna park kom sedan att kallas för "Kapsylparken", då den användes av personer som drack i den. Parken fick därför en kort historia och togs bort för att istället bebyggas av bostäder (2014:22).

Urban vildmark

Jorgensen och Tylecote menar att den natur som idag återfinns i de urbana mellanrummen kan ses som en postmodern vildmark:

"in woodland, abandoned allotments, river corridors, derelict or brownfield sites and especially areas in which the spontaneous growth of vegetation through natural succession suggests that nature is in control." (Jorgensen Tylecote 2007:443)

De menar att denna postmoderna vildmark förutom att ha viktiga funktioner, också bär många lager av mening i fråga om människans relation till naturen (2007:443).

2003 lanserade London en kampanj med namnet "Wasted space?" där de ville kartlägga informella grönytor och övergivna platser för att hitta potentiella grönytor att förnya, i syftet att göra stadens grönytor 'cleaner, safer, greener'. Många av de ytor de hittade i kartläggningen låg i före detta industriområden, intill övergivna hus, kring kanaler och beskrevs som "Often a real threat to children and local residents." (Jorgensen Tylecote 2007: 443). Kartläggningen menade att det inte fanns något värde i denna typ av platser, och att samtliga skulle förbättras av deras kampanj för renare, grönare, säkrare grönytor. Underliggande betydelse av kampanjen var att alla stadens

ytor måste ha en klar funktion och att användarnas upplevelse av säkerhet är av största betydelse (Jorgensen Tylecote 2007:444).

För många representerar urbana skogsdungar och naturområden en plats för rekreation, en fristad för naturen, en plats med lantlig idyll, en port till naturen. Det finns samtidigt en dubbelhet i människors upplevelser av dessa områden. I en intervjustudie fann Jorgensen att vissa personer beskrev ett visst skogsområde både som en favoritplats men samtidigt kunde beskriva dem som otrygga. Denna ambivalenta uppfattning av ett område menar Jorgensen & Tylecote gäller för många urbana platser. Studier av landskapspreferenser visar att "mystery" som faktor som spelar en paradoxal roll då upplevelsen av "mystery" väcker både negativa och positiva responser (2007:444).

Jorgensen & Tylecote undersöker de ambivalenta upplevelserna av dessa stadens mellanrum som naturen genom succession tagit i anspråk. Detta med utgångspunkten att dessa uppfattning hänger samman med människans relation till natur och mänskliga koncept av vildmark. Genom att analysera historiska idéer om natur och vildmark, ur ett nordeuropeiskt perspektiv, tillsammans med nutida diskurser kring produktionen av öppna ytor i staden vill de skapa ett ramverk att förstå denna urbana vildmark och dess potential för framtiden (2007:445). Vildmark har genom historien setts som en motpol till den mänskliga civilisationen. Något som markerar dess yttre gräns. "*a characteristic of wilderness was that its edges very often marked the limit of a human or social territory, either geographically or in terms of the ability to control or police the land.*" (Jorgensen Tylecote 2007:447) Idén om vildmarken har uppkommit ur en antropocentrisk världsbild där allt organiserades utifrån vad människor kunde dra nytta ifrån. I takt med att allt större del av världen kultiverats av människan, från 1700 talet och framåt, uppstod en ökad romantisering av vildmarken och kampen för dess bevarande, till exempel i form av rörelsen för nationalparker. Vildmarken blev representant för skönhet och rekreation. Parallellt med att vildmarken också började romantiseras började den också förkallas för "wastelands" men ofta med avseende på mindre bevuxna områden som till exempel slätter eller områden som tidigare varit kultiverade och sedan lämnats (Jorgensen Tylecote 2007:449).

Jorgensen och Tylecote menar att forskare inom rumslig teori tenderar att se alla platser som skapade och upprätthållna av mänsklig aktivitet. Detta oavsett om platserna är ordnade eller mer oorganiserade. De vill lyfta fram stadens mellanrum som en tredje slags kategori där mänsklig aktivitet inte verkar vara den formande kraften, utan platser där naturen är agenten (2007:452). Även om dessa områden ofta används, och kanske störs, av mänsklig aktivitet har de ofta en rik biologisk mångfald bestående av till exempel inhemska arter och nya hybrider, vilket inventeringar har visat (Jorgensen, Tylecote 2007:254). De urbana mellanrummens estetik blir förvirrande eftersom de inte stämmer överens med välkända eller uppskattade arketyper. Det har fel form och består av fel slags träd. Att de är oskötta kan också skapa förvirring: "*Interstitial wilderness sites are often unmanaged, and for those who use an aesthetic of care to evaluate the quality of urban communities and their landscapes, may signify a complete breakdown in social order.*" (Jorgensen Tylecote 2007:454) I stadens mellanrum skapas en förvirring kring mänsklig eller naturens agens på platsen. Träd som planterats på en specifik plats för att skapa ordning sprider sig och bidrar istället till oordning. "*Is the vegetation a physical*

manifestation of human neglect and disregard, or part of a natural healing process?” (Jorgensen, Tylecote 2007:455)

Dessa platser kan genom att både vara formade av mänsklig aktivitet och av naturen ses som destabiliserande av vår uppdelning mellan människa och natur och fungera som platser där nya förståelser av denna relationen kan formas (2007:458). Dessa platser har värden både i form av naturens egenvärde men naturen här kan också ses som hoppgivande och som en slags tröst för människor. Trots att mänsklig aktivitet format, påverkat eller förstört en miljö har naturen en förmåga att komma tillbaka och ta platsen i anspråk. De tar Tjernobyl som exempel: *“Within this scene of human devastation, nature is both powerful, and indifferent to human suffering, exploiting its opportunity. [...] On the other hand, in a world transformed by nuclear technology and global warming the hybridizing of species and the apparent vigour with which wild nature reasserts itself in interstitial wilderness spaces, in the face of unbelievable human depredation, seems strangely comforting.”* (Jorgensen Tylecote 2007:454)

Jorgensen och Tylecote skriver vidare att då vi idag lever i antropocen, det vill säga att den mänskliga påverkan av jordens miljö och klimat är så stor att det kan beskrivas som en ny geologisk epok, går uppdelningen mellan Natur/Kultur, Natur/Människa inte längre riktigt att göra. Ingen natur är längre utom mänsklig påverkan då vi genom klimatförändringarna förändrat själva klimatet och grundförutsättningarna för allt liv på jorden. Samtidigt bryter grönskan i stadens mellanrum mot den typen av växtlighet vi annars ser i staden. *“In this broad sense all nature can be said to be a hybrid between nature and humans. Interstitial wilderness is more obviously hybridized because, neither cultivated nor wild (in the sense of a recognizable wilderness typology), it does not conform to any traditional or well known vision of nature. As such it presents unique opportunities for new types of interaction between humans and nature.”* (Jorgensen Tylecote 2007:458)

De Groot och Van Borns utförde en studie i en liten nederländsk stad där de i kvantitativa svarformulär undersökte hur preferens för olika typer av natur hängde samman med personens syn på människans relation till naturen. I studien skiljde de på ett antropocentriskt förhållande till naturen jämfört med ett icke-antropocentriskt. Det första i form av människan som utforskare/ingenjör/styrande av naturen. Det andra i form av människan som skyddande/deltagare/partner/enhet av naturen (2003:130). Svardsdeltagarna fick också svara på vilken typ av natur de föredrog på en skala från mänskligt formade parkmiljöer till vilda landskap där man ”kunde känna naturens krafter”. Studien visade att mer än hälften föredrog den vildaste kategorin av natur, en tredjedel ett vilt men deltagande landskap. De flesta som föredrog denna typ av vild natur hade en icke-antropocentrisk syn på människa-natur relationen (2003:127).

Även om denna studien kan kritiseras, bland annat för att dess kvantitativa form där man inte kan ställa följdfrågor och bilderna som användes riskerar att bli arketyper, att jämföra med ett upplevt landskap, så menar författarna att studien ändå visar att många vill att vild natur ska finnas (2003:137).

Figur 12. Palsternacka och brännässlor.

Intervjudel

Jag har intervjuat nio personer som på Hagstorp som var där och promenerade. Varje tillfälle som jag besökt platsen har det varit personer där, de flesta för att rasta sina hundar, promenera, springa eller bara passera genom området.

Intervjuerna visar att platsen är välanvänd och omtyckt. Den används och ses som ett grönområde. Nästan samtliga av de jag intervjuade använde platsen flera gånger per dag och flera refererade till andra användare av den. Det verkade som om många av platsens användare kände varandra och använt platsen länge. Flera av intervjupersonerna refererade till platsens växtlighet och andra former av aktiviteter och innehåll på platsen som graffiti, dagisklasser med mera. Som en kvinna beskrev det när vi kom in på hur platsen främst framstår i plandokumentet, och min tolkning av platsen:

”Ja, men det tycker inte jag det är. (En ödetomt). Eller alltså, du ser ju, här är ju hundar och människor hela tiden.”

En annan person uttryckte samma sak:

”Nä det är faktiskt inte ödeplats. För vi som kommer förbi vi promenerar, och här är också massa graffiti och det skulle vara bra om det var motionställe, om man tänker så. Eller helt enkelt naturen och jag känner folk som promenerar [...]”

I intervjuerna uppkom en mängd olika värden och betydelser, som området Hagstorp har för dess användare. Jag har delat upp innehållet från intervjuerna i tre teman: Känslan av vild natur, En plats att använda och utforska, En plats med minnen att bevara.

Figur 13. Frukträden.

Känslan av vild natur

En apokalyptisk känsla /Vår lilla skog

Genomgående för alla de jag intervjuade var beskrivningen av Hagstorp som ett grönområde eller natur, men inte som en park, och hur intervjupersonerna beskrev att denna mer vildvuxna växtlighet var en annan slags upplevelse. En majoritet av personerna uppskattade, varav flera även föredrog, denna typ av växtlighet och mer

vilda karaktär. Två personer ville att det skulle förbli en grönyta men hade föredragit en mer traditionell och välskött park.

De som uppskattade platsens vilda karaktär beskrev den bland annat som orörd, naturlig, skog, vildvuxen, mindre omhändertagen, organisk, konstig men också som vacker. En tjej med hund sa:

”Det känns ju mer som att man är ute i naturen. Annars är ju parkerna väldigt välstädade.”

Och en annan person:

”Alltså jag tycker väl att man borde liksom anlägga det mer som en park, men jag tycker fortfarande man ska ta till vara på liksom den här naturligheten som finns. För normalt sätt om man anlägger en park så blir det någonting annat.”

En besökare av platsen sa att han aldrig varit på en liknande plats i ett stadscentrum. Att det just därför var en konstig plats. Han beskrev känslan platsen gav som en plats som hade ”tagits över” och gav en apokalyptisk känsla i det avseendet att om hela staden lämnades ifred ett tag skulle den säkert se ut mycket som den här platsen.

“It feels like an overtaken place. It’s like...I actually never been in a place like this in the middle of the city. You know you got these here beautiful trees singled out, with these surrounding trees surrounding it. And the meadow flowers. Aye it’s a very strange place. But beautiful.”

What kind of feeling do you get here?

I get an apocalyptic feeling.

In a good way?

In a good way. It’s like. If you could imagine the whole city just being left alone for a while it would be a lot something like this.

And you like that?

Yes. It’s the best feeling. In the city you know you can walk through all the lovely kept parks like Slottsparken and all those places and you don’t have the same feeling. You know, you walk in here and you work your way through the ground and there is thistles and meadows and weird trees, and you just pointed out some Palsternacka that somebody planted there for god knows how long ago. It’s not the same. You feel like, it’s more like, you feel definitely more part of nature here than you do walking through a kept park. “

Denna personen såg ett värde i känslan av att naturen tagit platsen i anspråk, vilket för honom var en stor skillnad i upplevelse jämfört med mer förvaltade grönområden där man var medveten om den mänskliga närvaron i form av till exempel planterade rosor. En annan person jag intervjuade beskrev samma känsla. Han sa att han föredrog denna platsen före mer skötta parker och beskrev den som vildvuxen, rekreation och lugn och ro.

”Vad tycker du om växtligheten här?

Den är vildvuxen och det är snår och det är inget som används, på något sätt. Man klipper en gång per året kanske. Snåren och sådär. Så ser man liksom att det växer upp igen framåt sommaren. Så det spelar liksom ingen roll vad kommunen gör utan det kommer liksom tillbaka i full kraft, alla björnbärssnår och andra buskar och sådär. Det tycker jag är häftigt.”

En kille som var ute och gick med sin hund beskrev platsen som "vår lilla skog":

"Hur skulle du beskriva platsen?

Fredfull. Lugn. Det är en väldigt lugnande känsla att gå igenom skogen. Eller den här lilla delen med träd. Jag gillar den.

Hur skulle du beskriva växtligheten?

Jag gillar den. Det var någon period när de hade kapat ner massa. Och det känns väldigt tråkigt. Och tomt. Jag gillar när det är såhär, lite mer utspritt, natur.

Om du skulle jämföra detta med mer skötta områden, vad tycker du om att det är såhär?

Jag föredrar detta, än mer omhändertaget. Det är som en annan känsla man har. Det är mer som en liten skog. Istället för en park. Jag föredrar det. Det är någonting som man inte ser, man ser det sällan i städer. Så det är vår lilla skog."

Intervjupersonen beskrev hur han föredrar just denna oorganiserade känsla av natur. Att den mindre omhändertagna känslan gör att det känns som en liten skog istället för en park. En annan kvinna med hundar uppskattade också detta med platsen:

"Det är roligt att det är vilt. Det är väldigt fint på sommaren för det växer upp mycket. Allt möjligt."

Figur 14. Blomma på Hagstorp.

En plats att använda och utforska

En plats bredvid, en liten fristad

En annan egenskap som de jag intervjuade lyfte fram med platsen var att det var en annan typ av plats. Den beskrevs som ett annat typ av område, en annan typ av grönyta. Hagstorp beskrevs som en plats att använda och utforska, med delvis andra normer och spelregler än på andra platser. Intervjupersonerna beskrev hur de använde platsen aktivt genom att plocka frukt och blommor och hur de tyckte det blev en spännande miljö när gräset växer upp och människors rörelser formar gångar genom området.

”Jag och min hund går väl här i alla två gånger per dag, så vi går runt här. På sommaren plockar vi äpplen och päron. Och det finns humle här, har inte plockat men luktat lite på det.”

En kvinna som jag intervjuade var med sina hundar på hundrastplatsen, som är en stor inhägnad grönyta med mycket plats för hundar att springa på.

”Ja men det är fint för de kan springa och leka och det är stängt. Men det är också fint (pekar mot resten av grönområdet utanför hundrastplatsen).

Vad tycker du att platsen ger för känsla?

Eh, jag vet inte exakt. Men för mig är det mest på grund av dem men också det är grönt och fint och lugnt. Det är bara ibland som vi störs av tåget. Känslan är typ...De har jätteroligt och (hunden) hon älskar den här platsen, det är hennes favoritställe och eftersom det är hennes favoritställe gillar jag den.”

På Google maps kallas området för Ellstorps hundgård. När man besöker platsen upplevs det verkligen också som den största gruppen som använder parken. Hundrastplatsen i områdets borte del är avspärrad med ett staket och har en skylt som det står obehöriga äga ej tillträde. Hundägarna har själva klippt hål i staketet och ordnat en grind med krokarna så att de kan använda den som en hundrastgård. Detta kan ses som ett annat exempel på en formande och aktiv användning av platsen.

En annan tjej med hund beskrev hur hon tyckte att platsens lämnade och vilda karaktär gjorde att man kunde plocka blommor där:

”Vad tycker du om platsen? Eller vad skulle du säga att den ger dig för känsla?

Lite mer utav att man är ute i utkanten av stan, eftersom det är lite brist på stora grönytor lite här och var så. Den är ju inte heller så uppfixad, så det känns lite lummigare.

Vad tycker du om det?

Jag tycker att det är härligt. Jag tycker det är kul att gå runt och se vilka växter man kan hitta och sådär. Jag har hittat två pioner som jag tänkte ta innan de börjar bygga här. Det är det jag tycker är kul.

Ja för jag undrar lite så vad du tycker om att det är så lite mer oskött? Det känns ju mer som att man är ute i naturen. Annars är ju parkerna väldigt välstädade. Och här känner man ju mer att man kan plocka blommorna utan att någon blir sur. För det är ju inte någon från kommunen som har planterat det, så det är ju inte egentligen en park-park så det är okej att plocka lite blommor och sätta i en vas där hemma ibland. För det vill man ju inte göra i en vanlig park för då har

kommunen planterat det och sköter om det. Här är det väl två gubbar som kommer och städat på söndagar typ. Så det är ju typ allt.”

En annan kvinna med hundar beskrev platsen som en plats bredvid och en liten fristad:

”Vad tycker du om platsen idag?

Jag tycker det är spännande, det är kul. Det behövs sådana här ställen. Det kan vara lite läskiga typer med som tränar hundar längre in, så man går inte var som helst. Så man får vara lite vaksam men det är ett jättefint ställe. Kul att det finns.

Vad tycker du om växtligheten här?

Det är roligt att det är vilt. Det är väldigt fint på sommaren för det växer upp mycket. Allt möjligt. Det blir väldigt högt och det blir spännande med gångar emellan och så. Det tycker jag är kul. Det är några träd kvar i alla fall ju som man kan bygga på.

Hur skulle du beskriva platsen?

”Jag skulle nog säga en plats bredvid på något sätt. Som det är nu, en liten fristad tycker jag. På nåt sätt. Inte så tillrättalagt. Fint att det är lite gångar. Låt det vara, tycker jag. Eller gör något litet med det men krångla inte till det för mycket. Det är fint som det är.”

Personen som uppskattade platsens apokalyptiska känsla beskrev den som en plats att utforska:

“So compared to those other kind of more park-places, you would say this another kind of place?

Yes. Not the same. You want to investigate here. You know you don't care if somebody, when you walking through somewhere and you see all those lovely roses or planted flowers- somebody put them there. When you walking through here. You know this stuff just is. This stuff just comes and goes and it's way more interesting.”

Citaten ovan beskriver alla en slags aktiv användning av området som också är en formande kraft. Uppskattande av både att platsen lämnas ifred och naturen själv får forma platsen men också av människor som använder den i form av plockande av frukt och blommor, hundarna, hur människors rörelser formar stigar och hur man vill upptäcka platsen. Det upplevdes också som att andra regler gällde här på denna platsen jämfört med mer skötta och planerade platser. Som personen som berättade att här kunde man plocka blommor, vilket inte känns okej när blommorna är planterade.

Figur 15. Staketet kring hundrastplatsen med "Obehöriga äga ej tillträde-skyt".

Figur 16. Öppningen i staketet kring hundrastplatsen och den ditsatta grinden.

En plats med minnen att bevara
En bortglömd trädgård/En kulturell plats

Figur 17. Foto på det tidigare stationshuset Östervärn.

Figur 18. Området Hagstorp på 1940-talet.

Ett tredje värde som kom upp i intervjuerna var platsens historia, och de minnen platsen bär på. Tidigare fanns det ett gammalt stationshus i anslutning till platsen och räls på områdets andra långsida vilka har rivits och tagits bort precis som koloniträdgårdarna. Idag är det bara fruktträden, blommor och andra trädgårdsväxter som vittnar om att detta tidigare var trädgårdar. En kvinna jag intervjuade minns hur platsen såg ut innan kolonilotterna revs:

”Du sa att du kommer ihåg hur det var när kolonilotterna var kvar?

Ja jag gör det och det var jättefint här. Otroligt sorgligt att det bara förstördes. [...] Men det var så fint här och det var så onödigt. Jättesorgligt.

Ja det var över hela detta området?

Ja det var det jag kommer inte ihåg exakt det var ju så många år sen, men det var så mycket fina gamla växter som människor försökte rädda så mycket som möjligt av.

Ja det finns ju lite spår kvar

Ja det gör det man ser på sommaren när det kommer. Det kommer liksom upp kulturen.”

En annan person jag intervjuade beskrev platsen som en kulturell plats som borde bevaras därför. Hon hade kollat på arkivbilder och läst mycket om platsen. Efter intervjun pratade vi lite mer och kvinnan tryckte på hur hon verkligen tyckte detta var en kulturell plats att bevara.

”Jag tycker här är väldigt fridfullt och just att det är orört. Jag har läst på lite om området också, specifikt det här. Så tydligen heter det Hagstorp och kolonilotterna revs 99 tror jag. Och sen använde man den till så uppställningsplats för Öresundståg och liknande, men innan dess har det liksom inte varit någonting just på detta området sen 1700-talet har det varit åkermark. Så jag tycker att det har ett kulturellt värde också.”

En tjej med hund beskrev platsen som en bortglömd trädgård:

”Hur skulle du beskriva platsen?”

En bortglömd trädgård, men det är ju ungefär det, som jag har förstått, att det brukade ligga kolonilotter. Det listade man ju ut ganska snabbt också när man gick här för man såg ju alla blommor som växte som inte tillhör den svenska naturen i vanliga fall.”

Intervjusvaren beskriver hur människor känner till och funderat över platsens historia och identifierat spår från tidigare användning. De såg ett värde i den historia som platsen varit vilka minnen och spår den fortfarande bär på.

Figur 19. Björnbär på Hagstorp.

Figur 20. Den lilla skogen.

Figur 21. Hagstorp.

Diskussion

I denna uppsats ville jag undersöka vilka värden och betydelser som finns i stadens mellanrum och ödetomter, med Hagstorp i Malmö som exempel. Vidare ville jag undersöka hur dessa platser behandlas inom stadsplanering. Till detta har jag använt mig av en litteraturstudie och en kvalitativ intervjustudie av Hagstorps användare och deras relation till och upplevelse av platsen.

Litteraturstudien visar att stadens mellanrum och ödetomter är en annan typ av plats i jämförelse med den omgivande staden genom sin oplanerade och öppna karaktär. De är inte styrda eller definierade som en enda typ av plats. Detta ger dem ett värde i en plats som kan användas till olika syften av olika människor, samt som en öppen yta att definiera av dess användare. En öppen plats med en transformativ potential.

Dessa platser öppna och lämnade karaktär blir också en plats där naturen genom succession kan ta den i anspråk och själv vara en agent och formande kraft. Stadens mellanrum är samtidigt formade av mänsklig aktivitet och av naturen vilket visar en interaktion mellan människa och natur där naturen varken är helt kultiverad men heller inte helt vild. Detta kan ses som ett en annan typ av plats i form av en hybrid i fråga om relationen människa-natur, vilket har ett värde.

Ödetomternas karaktär och att de görs till något avvikande i förhållande till staden som norm synliggör också vilka vissa av dessa normer är. Normer som staden som fullständigt planerad som en enhet, och staden som en plats som ska skapa tillväxt. Stadens mellanrum bryter mot och synliggör dessa normer, då de finns i staden men ses som något avvikande. Att dessa platser görs till och även i viss uträkning fungerar som en annan typ av plats, vilket ur flera perspektiv är ett värde, är också det som gör att de ofta förbises och ignoreras i stadsplanering. De stör normen och bilden av vad en stad är och konstrueras därför som konstiga och icke-platser. Farliga, utan värde eller tomrum. En annan faktor som gör att dessa områdens värden och potential förbises i stadsplanering är stadsplanerings tendens att alltid fokusera på framtiden i en slags utopisk ansats vilket gör att de värden som utvecklats på platser som satts i ett slags vänteläge innan planerna bestäms, förbises.

Intervjustudien visar att Hagstorp är en välanvänd och omtyckt plats. Den ses av dess användare som ett grönområde och en bit natur i staden, och används bland annat som en plats för rekreation och gå ut med hunden. Intervjuerna visar att platsens grönska betraktas och upplevs som annorlunda jämfört med den typ av växtlighet som finns i parker och de flesta intervjupersoner uppskattade den här typen som ett alternativ och tyckte att det gav ett annat upplevelsevärde. Platsens öppenhet och mindre styrda karaktär gör också att användarna av platsen brukar den på ett aktivt sätt. Den beskrevs bland annat som en plats att utforska, en plats som bara "är", en plats där man kunde plocka frukt och blommor (vilket upplevdes som en skillnad mot mer förvaltade parker) och som en spännande miljö där människors rörelser formar gångar i det höga gräset. Hur hundägarna klippt hål i staketet och satt dit en grind för att kunna ha en hundrastgård kan också ses som ett exempel på hur platsens aktivt används och fungerar som en slags urban allmänning som Gilbert (1999) beskriver stadens mellanrum. Som en plats som används till en rad olika syften av olika människor (Jorgensen och Tylecote 2007:455).

Precis som de stadens utkanter Qviström och Saltzman (2006), studerat är Östervärn ett område som lämnats i ett slags vänteläge sedan början av 90-talet för att nu exploateras, och har under den tiden blivit en plats som människor har en relation till och ser många värden i. Det levda landskapet, som Saltzman och Qviström inkluderade i sin syn på vad ett landskap är (2006), är precis som Högdahl förstår gator något som skapas både av det fysiska rummet och planering men också av gatans användare (2003). Högdahl beskriver vikten av öppna, ostyrda platser i gaturummet där diskurser och förståelser av verkligheten kan förskjutas genom att nya handlingar är möjliga. Hon kallar dessa kryphål för stadens demokrati (Högdahl 2003:226). Kärrholm, i Brighenti, beskriver värdet av stadens mellanrum i form av platser som kan approprieras, och tas i anspråk, i ett heterogent offentligt rum (2013: 149). Kärrholm och Sandin beskriver även öppna oprogrammerade platser, skapade för väntan, transformativa potential. Som mellanrum och avbrott från den överiga staden kan de fungera som "agents of change" (2011:1).

Av de nio personerna jag intervjuade var alla emot att platsen skulle bebyggas. Två personer hade hellre sett en "vanlig park" än den vilda karaktär som platsen idag har. De andra beskrev hur de värdesatte platsens natur och vildhet, varav flera sa att de föredrog den typen av naturtyp framför mer skötta parker. Dessa personer beskrev känslan av naturens kraft, hur den alltid kom tillbaka, och hur platsen gav en annan upplevelse än mer mänskligt påverkade/skapade miljöer. Detta kan kopplas till Jorgensen och Tylecote beskrivning av naturen i stadens mellanrum som en form av postmodern vildmark där interaktionen mellan natur och människan syns på ett annat sätt än vad vi är vana vid och därför är värdefull just i denna hybrid (2007:459). Vidare att denna närvaro av naturens kraft kan upplevas värdefull (2007:454).

En person beskrev hur han tyckte det var häftigt att oavsett vad kommunen gör (när de kommer och klipper ner allting) så kommer gräset och buskarna tillbaka i full kraft. En annan person beskrev platsen just som en plats som tagits över av naturen och i det ger den en apokalyptisk känsla, vilket han beskrev som något positivt.

Platsen beskrevs av flera även som lugn och fredfull, rekreation och en annan typ av plats. Detta kan ses som exempel på hur Schéele beskriver som ödetomter som ett annat slags ljud i stadens planerade rytm (2016:163).

Figur 22. Blomma och högt gräs.

Avslutande reflektion

En annan slags stadsplanering

Malmö som är omgivet av jordbrukslandskap och jämfört med andra svenska tätorter har låg tillgång på grönområden inne i staden, kommer i och med att förtäta och bygga bostäder på Hagstorp få ännu lägre tillgång till natur och växtlighet för stadens invånare. Litteraturstudien visar hur ödetomter, i relation till och normer för, vad en stad är och inte är görs till Öde och ickeplatser. Deras mening och värden kan på så vis utraderas. På samma sätt beskrivs Hagstorp utan namn i planeringsdokumentet främst som en tidigare obebyggd plats. Diskurser och språkliga begreppspår påverkar vår förståelse av och syn på platser vilket gör att dessa platser värden kan förbises i stadsplanering.

Teoridelen och intervjuerna beskriver vikten av öppna och oprogrammerade platser som både människor och natur kan ta i anspråk. I relation till den planerade staden,

kan dessa öppna ytor vara en annan typ av plats med andra möjligheter. Detta kan också ses som en beskrivning av värdet i av att platser vara. Som Högdahl skriver, att det är viktigt att låta gaturums otydligheter och mellanrum vara öppna (2003:226). Att inte styra dem genom design som Kärholm Sandin beskrivit har hänt med de flesta öppna platserna för väntan, och vidare placerat dem i konsumtionslandskap (2011:1).

Det Taylor (1999) och Loughran (2014) beskriver kan ses som en kontrast till ödetomters mer öppna och ostyrda karaktär. De kan, till skillnad från mer kontrollerade och styrda platser i staden, ses som platser som människor själva kan definiera. Taylors historiska beskrivning av bildandet av amerikanska parker och den social kontroll de innebar samt Loughrans samtida exempel i form av High Line som en park för stadens elit och ett sätt att höja stadens New Yorks värde är exempel på hur parker som offentlig plats bygger på en exkludering och inkludering. Det blir en demokratisk fråga om tillgänglighet.

Jorgensen och Tylecote menar att de värden och kvalitéer som finns i stadens mellanrum, bland annat i form av en slags postmodern vildmark, förbises i stadsplanering. De ser interaktionen mellan mänsklig och naturens agens som speciell för dessa platser och på så sätt önskar de, förutom att dessa platsernas kvalitéer ses och erkänns, att denna interaktion mellan människa och natur kan få fortsätta i dessa mellanrum. Detta i kontrast till att se stadens mellanrum som tomrum att skapa något helt nytt på (2007:459). De efterfrågar ett alternativ till tabula rasa-ansatsen som gör stadens mellanrum till tomma ark, och ett nytt sätt att strukturera staden där inte alla ytor är programmerade. *"this [...] questions the relentless production, reproduction, consumption (and destruction) of over-programmed urban environments. It challenges the landscape and other professions involved in urban planning and design to take risks in advocating such approaches, and to help develop the necessary techniques and expertise to facilitate their implementation."* (Jorgensen Tylecote 2007:460)

Schéeles relationella förståelsen av plats som något icke statiskt eller entydigt sant, gör att betydelsen av ödetomter som tomrum är på sätt bara en tillfälligt given betydelse, och det finns chans till förändring (2016:16). Schéele efterfrågar en ny förståelse av ödetomter i staden, där, genom att nyansera den polariserade bilden av dessa platser och både ifrågasätta dem som icke-platser och samtidigt avmystifiera dem. Först då skulle deras kategorisering som icke-platser kunna ifrågasättas och skulle de kunna ses för vad de är och bara ytterligare ett slags rum i staden (2016:19). Detta skulle öppna upp för en tanke om en annan slags stad, som inte är helt utan planering men vars rumsliga politik i lägre utsträckning baserade sig på fasta planer. En stad som inte vill kontrollera allt, men samtidigt inte ger upp ansvaret för att skapa en bättre stad än vad den är idag. *"Does the future city make space for all, and not just for some?"* (Schéele 2016: 210)

Vidare forskning

Denna uppsats väckte frågor om hur och när miljöbalken tillämpas i kommuners planeringsunderlag i fråga om markhushållning, och hur den då tolkas. Till exempel i fråga om förtätning och grönområden. Detta hade varit intressant att kolla vidare på till exempel genom en kritisk diskursanalys.

Andra tankar som uppsatsen väckt är frågor kring normer för växtlighet i staden och varifrån de estetiska normerna kommer, och vilka traditioner de följer. Detta för att sedan koppla det till preferens av typ av växtlighet hos olika människor. Beroende på aspekter som till exempel klass, natursyn och kultur kan dessa preferenser tänkas variera, vilket skulle kunna användas som ett argument för olika typer av grönområden i en stad.

Ett tredje tema som kom upp under arbetet är rättviseaspekten i fråga om tillgång till naturområden och grönska i staden. Skillnaden i tillgång av grönområde beroende på vilken stadsdel man bor i, och vilken kvalité de grönområdena håller. En orättvis fördelning i tillgång till grönområden i staden innebär en orättvis tillgång till rekreation, och möjlighet till att kunna få en koppling till naturen.

Källförteckning

Elektroniska källor

Boverket. (2007). Bostadsnära natur- inspiration och vägledning. *Boverket augusti 2007. Upplaga 1.*

Bengtsson, Jens (2014). In-between green. Analys av förutsättningarna för en temporär park i Hagstorp, Malmö. Självständigt arbete Landskapsarkitektprogrammet. *Alnarp 2014.*

Jernhusen (2019). <https://www.jernhusen.se/vara-projekt/malmo/ellstorp/> Hämtad 21 september 2019.

Malmö stad stadsbyggnadskontoret. (2019). Samrådshandling. Planbeskrivning. Detaljplan för fastigheten Innerstaden 30:40 och Innerstaden 31:7 m. fl. I Innerstaden i Malmö. *Stadsbyggnadskontoret Malmö*. DP 5564, diarienummer: SBN-2017-16. 2019-02-14.

Malmö stad (2019) Statistikunderlag för Malmös områden. 190424. – Excel- dokument *Malmö.se*. Hämtad 2019-05-16.

Riksdagen.se (2019) https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobalk-1998808_sfs-1998-808 Hämtad 21 september 2019.

Statiska centralbyrån. (2015). Grönytor och grönområden i tätorter 2010. Tätorter med minst 30 000 invånare samt Visby. *Statistiska centralbyrån*. ISSN 1403-8978 Serie MI Miljö. 28 maj 2015.

Statistiska centralbyrån. (2010). Förändring av vegetationsgrad och grönytor inom tätorter 2000-2005. *Statistiska centralbyrån*. ISSN 1403-8978 Serie MI12 – Grönytor. 19 november 2010.

Tryckta källor

Brighenti, Andrea Mubi (red.) (2013). *Urban interstices: the aesthetics and the politics of the in-between*. Farnham: Ashgate

Högdahl, Elisabeth. (2003). *Göra gata – Om gränser och kryphål på Möllevången och i Kapstaden*. Hedemora, Gidlunds förlag.

Jorgensen, Anna & Tylecote, Marian (2007) Ambivalent landscapes – Wilderness in the urban interstices. *Landscape Research. Vol. 32, nr 4. 2007.*

Kärrholm, Mattias & Sandin, Gunnar (2011). Waiting Places as Temporal Interstices and Agents of Change. *Trans Internet-Zeitschrift für Kulturwissenschaften*, 18.

Loughran, Kevin (2014). Parks for profit: The High Line, Growth Machines and the Uneven Development of Urban Public Spaces. *City and Community* 13:1.

Massey, Doreen B. (2005). *For space*. London: SAGE.

Ostrom, Elinor (2009). *Allmänningen som samhällsinstitution*. Arkiv, Lund, 2009.

Qviström, Mattias (2008). A waste of time? On spatial planning and “wastelands” at the city edge of Malmö (Sweden). *Urban Forestry & Urban Greening number 7 (2008)* 157–169.

Qvistrom, Mattias & Salzman, Katarina (2006). Exploring landscape dynamics at the edge of the city: Spatial plans and everyday places at the inner urban fringe of Malmö, Sweden. *Landscape Research, Vol 31, Number 1*. 21-41.

Schéele, Cecilia von (2016). *The void: urban wasteland as political space*. Diss. Lund : Lunds universitet, 2016.

Taylor, Dorceta T. (1999). Central Park as a Model for Social Control: Urban Parks, Social Class and Leisure Behavior in Nineteenth-Century America. *Journal of Leisure Research. Volume 31, Number 4. Page 420-477*.

Tykesson, Tyke L. & Hedar, Emma (2005). *Kulturmiljön kring Värnhem*. Malmö: Stadsbyggnadskontoret.

De Groot, W.T & Van Born, R.J.G (2003). Visions of nature and landscape preferences: An exploration in the Netherlands. *Landscape and Urban Planning* 63 (2003) 127–138.

Widerberg, Karin (2002). *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

Otryckta källor

Intervjuer. Se bilaga 1.

Bildförteckning

Figur 1. Foto: Hedvig Jansson 2019.

Figur 2. Foto: Hedvig Jansson 2019.

Figur 3. Foto: Hedvig Jansson 2019.

Figur 4. Foto: Eniro karttjänst.

<https://kartor.eniro.se/?c=55.605918,13.018885&z=14&q=%22malm%C3%B6%22;geo>

Figur 5. Foto: Flygfoto över området idag. Malmö stad stadsbyggnadskontoret. (2019). Samrådshandling. Planbeskrivning. Detaljplan för fastigheten Innerstaden 30:40 och Innerstaden 31:7 m. fl. I Innerstaden i Malmö. *Stadsbyggnadskontoret Malmö*. DP 5564, diarienummer: SBN-2017-16. 2019-02-14. Sida 39/46.

Figur 6. Visionsbild från White arkitekter. Hämtad från <https://malmo.se/Service/Var-stad-och-var-omgivning/Stadsplanering--strategier/Utvecklingsomraden/Sodra-Kirseberg-och-Ostervarn/Detaljplaner.html> 21 september 2019.

Figur 7. Vy över Södra Bulltoftavägen mot Östervärns station och kvarter 1 och 2. Malmö stad stadsbyggnadskontoret. (2019). Samrådshandling. Planbeskrivning. Detaljplan för fastigheten Innerstaden 30:40 och Innerstaden 31:7 m. fl. I Innerstaden i Malmö. *Stadsbyggnadskontoret Malmö*. DP 5564, diarienummer: SBN-2017-16. 2019-02-14. Sida 10/46.

Figur 8. Foto: Hedvig Jansson 2019

Figur 9. Foto: Hedvig Jansson 2019

Figur 10. Foto: Hedvig Jansson 2019

Figur 11. Foto: Hedvig Jansson 2019

Figur 12. Foto: Hedvig Jansson 2019

Figur 13. Foto: Brendan Lynch 2019. Bilden används med tillstånd av fotografen.

Figur 14. Foto: Brendan Lynch 2019. Bilden används med tillstånd av fotografen.

Figur 15. Foto: Hedvig Jansson 2019

Figur 16. Foto: Hedvig Jansson 2019

Figur 17. Östervärns tidigare stationsbyggnad. Malmö stad stadsbyggnadskontoret. (2019). Samrådshandling. Planbeskrivning. Detaljplan för fastigheten Innerstaden 30:40 och Innerstaden 31:7 m. fl. I Innerstaden i Malmö. *Stadsbyggnadskontoret Malmö*. DP 5564, diarienummer: SBN-2017-16. 2019-02-14. Sida 40/46

Figur 18. Flygfoto över området från 1940-talet. Malmö stad stadsbyggnadskontoret. (2019). Samrådshandling. Planbeskrivning. Detaljplan för fastigheten Innerstaden 42

30:40 och Innerstaden 31:7 m. fl. I Innerstaden i Malmö. *Stadsbyggnadskontoret Malmö*. DP 5564, diarienummer: SBN-2017-16. 2019-02-14. Sida 40/46.

Figur 19. Foto: Brendan Lynch 2019. Bilden används med tillstånd av fotografen.

Figur 20. Foto: Hedvig Jansson 2019

Figur 21. Foto: Brendan Lynch 2019. Bilden används med tillstånd av fotografen.

Figur 22. Foto: Brendan Lynch 2019. Bilden används med tillstånd av fotografen.

Transkriberade intervjuer

3/5 Regn och hagel

1. Kvinna med hund

Vad har du för relation till platsen?

Jag och min hund går väl här i alla två gånger per dag, så vi går runt här. På sommaren plockar vi äpplen och päron. Och det finns hummel här, har inte plockat men luktat lite på det! Ja, det är väl vår relation till platsen så.

Har ni gått använt platsen så länge?

I alla fall de senaste tre åren har vi gått här.

Hur upplever du platsen, vad får du för känsla av den?

Jag tycker här är väldigt fridfullt och just att det är orört. Jag har läst på lite om området också, specifikt det här. Så tydligen heter det Hagstorp och kolonilotterna revs 99 tror jag. Och sen använde man den till så uppställningsplats för öresundståg och liknande, men innan dess har det liksom inte varit nånting just på detta området sen 1700-talet har det varit åkermark. Så jag tycker att det har ett kulturellt värde också. Jag kanske blir långgrandig nu.

Nä det är jättebra. Men du tycker om att det är så orört, som du sa?

Alltså jag tycker väl att man borde liksom anlägga det mer som en park, men jag tycker fortfarande man ska ta till vara på liksom den här naturligheten som finns. För normalt sätt om man anlägger en park så blir det nånting annat. Men här finns ju liksom all potential sen gammalt känner jag. Här har ju varit en liten våtmarks, dammliknande (pekar mot en bit av området). Så ta till vara på det. Men samtidigt får det ju heller inte bli liksom en ödemark som kanske drar till sig, ja märkliga människor, om du förstår.

Nä för den beskrivs ju som en ödemark, i planeringsdokument och så.

Ja, men det tycker inte jag det är. Eller asså du ser ju, här är ju hundar och människor hela tiden.

Nä det är väldigt många som använder platsen

Ja den används ju liksom som en park skulle jag vilja säga

Killen: Men det har väl blivit bättre sen de tog ner allt, skövlade

Kvinnan: Ja det kanske

Killen: Innan var det mer en ödemark, nu är det inte så mycket

Kvinnan: För de låter det växa upp liksom emellanåt. Så det blir väl en meter högt. Och då blir det lite att det bor, ja det är lite tält här och du går någonstans och så ligger någon och sover och...med hundar är det lite tråkigt så om man liksom slänger saker som de kan skada sig på eller. Men när de håller det lite mer nere så.

Bor ni här nära?

Ja vi bor i bostadsrätt här borta

Så det är som eran närmsta park, även om det inte är en park eller vad man ska säga

Ja vi har Ellstorpsparken men i övrigt är den här närmst.

Mm just det. Ja för jag tycker det är intressant hur den beskrivs i plandokument inför byggande mest som liksom tidigare obebyggt område, och inte ett

grönområde. När de ska bebygga det och det är brist på grönområden i det här området

Ja det har jag också kollat på. Jag tror det är 53m² per invånare i Malmö och i nordöstra Malmö, som detta då tillhör, är det området i princip, som har bland minst grönområden.

Haha ja du kan typ redan hela min uppsats.

Ja jag har läst på lite faktiskt. Jag kan flika in också. För jag håller på med ett annat projekt som är geofysik kan man säga. Så det här området är faktiskt, om du tittar på föroreningar och alla såna här saker, så är detta området ett av de renaste områdena i Malmö. I avseende på jag tror det både är, både tungmetaller, vad var det mer jag kollade. Ja i alla fall på SGU så finns det så man kan kolla vad heter det karta där. Jag kolla lite på det jordmagnetiska fältet och det påverkas ju av ferrmagnetiska material i jorden och då ser man att just detta området, och det området där kolonilotterna står där borta. Att det skiljer sig mycket från andra ställen.

Ja jag läste en gammal uppsats om detta området, du kanske också har läst. Att man får ju inte anlägga park om det är förorenat, för liksom barn och så. Och i Enskifteshagen är det för höga halter av miljöföroreningar men Malmö stad vet det men sätter inte upp några skyltar eller så, det är ju ganska knäppt.

Men jag har inte sett att de fått såna mätningar här på att området är förorenat. Nä de säger typ att det kan finnas en risk att det finns kring rälsen, om de har bekämpat typ sly och så där. Men i mitten är det ingenting.

Nä precis här i mitten är det orört ju. Och här (pekar mot andra långsidan parken) har det ju legat rälser innan. Har kollat lite.

Ja precis. Och just att det har varit obebyggt innan gör ju också att marken är okompakterad så det gör det ju också värdefullt för att använda just som ett grönområde. Men istället har de gjort bedömningen att det inte ens behövs en miljökonsekvensbeskrivning innan byggandet för att det inte har höga värden. Usch. Men det är jättehemskt faktiskt. Och just det, för jag kollade, för jag är jätte-emot det här bygget, så jag kollade massa gamla bilder då från området i en databas, man kan hitta dem på nätet typ Malmö stadsarkiv eller något liknande. Om jag förstod det rätt, för det är lite svårt att tyda, här har liksom varit ordentligt mycket med vatten förr. Det är ju svårt att tyda men det skulle kunna vara en bild där de har åkt skridskor förr. Och om man kollar på Sveriges miljömål så vill man ju anlägga mer våtmarker och då känner jag här har vi ju redan potential. Sen en sak som hade varit intressant egentligen.. förlåt jag babblar verkligen.

Haha det är jättebra.

Du får avbryta. Det är faktiskt att mäta vilken typ av magnetfält som skapas av själva tåglinjen här. För jag vet egentligen inte hur bra det är att bo så nära kraftledning.

Nä det tänker jag med om man tänker på buller så är man ju inte lika påverkad av det när man går i ett grönområde som när man bor och sover och så där.

Men också att det ju samlar upp jättemycket. För det är ju natur. Så det gör ju att området i sig blir renare.

Ja vad tycker ni om karaktären på naturen här jämfört med mer skötta områden, i upplevelse?

Oj. Ja här är ju mer frukträd och så jag tycker det är fint, att det ska bevaras liksom. Vad menar man med den frågan?

Nä jag bara tänker att det har ju en egen karaktär jämfört med mer uppstyrda parker, just att det är lite lämnat och vildvuxet och så, och hur du känner för det

Asså jag gillar ju det jag tycker man ska ta vara på det, på det som finns här. Det klart att jag tycker, om man skulle göra det här till en park så får man göra det, anpassa det något, men ta vara på det som redan finns tycker jag. Jag läste också att det finns några utrotningshotade arter här som man hade hittat. Har inte riktigt koll på vad det var. Men lite vatten tycker jag skulle vara bra, det är ju jättebra för biologisk mångfald.

Efter intervjun pratade vi lite mer och kvinnan tryckte på hur hon verkligen tyckte detta var en kulturell plats att bevara. Till exempel borde de sparat den gamla rälsen för att visa att det varit en till järnväg där. Hon hade kollat på gamla arkivbilder och sett att det fanns ett gammalt stationshus där rondellen ligger idag. ”Typiskt Malmö att riva gamla hus”. Hon berättade att när hon tänkt på hur detta borde bli en park redan tänkt ut ett namn. Den borde heta Greta-parken för att fånga tiden som är nu. Efter Greta Tunberg. Unga som slåss för miljön.

2. Kvinna med hundar på hundrastplatsen

Vad är din relation till platsen?

Jag kommer ut hit med hundarna

Brukar du komma hit ofta?

Ja, nästan varje dag, tillsammans med hundarna, aldrig själv.

Vad tycker du om platsen?

Ja men det är fint för de kan springa och leka och det är stängt. Men det är också fint (pekar mot resten av grönområdet utanför hundrastplatsen).

Vad tycker du att platsen ger för känsla?

Eh, jag vet inte exakt. Men för mig är det mest på grund av dem men också det är grönt och fint och lugnt. Det är bara ibland som vi störs av tåget. Känslan är typ...De har jätteroligt och G (hunden) hon älskar den här platsen det är hennes favoritställe och eftersom det är hennes favoritställe gillar jag den. Fast det är lite, det finns lite skräp också. Men vi plockar upp allt efter oss.

Vad tycker du om naturen här?

Ja men det där är finare faktiskt (pekar bort) men här, det är grönt och jag gillar naturen. Det kunde fixas lite bättre men jag vet inte vem som äger det här.

Jag tror det är Jernhusen som äger massa mark kring järnvägen. Vet du om planerna för området?

Nä

De ska bygga massa bostäder här nästa år och hela det här grönområdet

Här? Är det sant

Mmm

Ja men varför? Det är jättetråkigt. Och det är inte så roligt att bo här med tågen som kommer förbi. Det är tråkigt jag tycker det är jättefint som det är. Det brukade vara ett kolonilottsområde här förut det är därför det är gamla fruktträd och så.

G kommer bli ledsen.

Ja..Är det erat närmsta område att gå ut på?

Nä inte det närmsta men i alla fall vi har våra rutiner och på eftermiddagarna kommer vi hit till hundrastgården. Jag tycker faktiskt det är jättetråkigt. Men också tråkigt för dem som bor här för det är väldigt mycket ljud, jag fattar inte att någon vill köpa lägenhet här. Med tågen som kommer förbi och allt ljud. Det är tråkigt. Är det Malmö stad som bestämt det?

Mm

Mm ja de vill bara tjäna pengar som vanligt.

Mm ja det är jättetråkigt.

Men kan din uppsats göra något för det?

Nä tyvärr jag tror det är redan bestämt att de ska bygga. Men jag ville intervjua folk för i planerna för att bygga på platsen har den bara beskrivits som öde men jag tänker att det är väldigt många som använder platsen och tycker om den

Nä det är faktiskt inte ödeplats. För vi som kommer förbi vi promenerar och här är också massa graffiti och det skulle vara bra om det var motionställe om man tänker så. Eller helt enkelt naturen och jag känner folk som promenerar och...det är tråkigt.

13/5 Sol och blåsig

3. Promenerande man

Vad är din relation till till platsen?

Jag brukar gå igenom här ibland på vägen till Kirseberg. Vi har ju en park på andra sidan huset med. Jag har inga djur eller sådär, de flesta går ju med sina hundar här.

Vad tycker du om platsen?

De har ju röjt upp en massa här. Förut var det mer buskar och då såg man inte så mycket. Men jag har ju hellre ett grönområde här än om jag skulle ha hus som ska byggas här. Även om jag förstår om de vill utnyttja platsen. Men det känns som, nu har jag ju inte sprungit runt och intervjuat folk, men det känns som de som har hund och så förefaller vilja ha det som det är va.

Ja den är ju välanvänd

Ja och en del brukar springa runt och löpträna

Har du använt den här platsen länge?

Jag har ju bott här sen 2007 och det har ju sett ut ungefär såhär hela tiden. Det här staketet satte de ju upp men. Jag går här lite av och till jag tycker det är skönt att det är grönområde. Vi har ju en fin park också på andra sidan huset men det är skönt att ha de här grönområdena.

Hur skulle du beskriva platsen, är det som grönområde?

Ja det skulle jag. Det är inte som en park heller men det är träd och buskar och grönt gräs som gör att det är trevligt att gå här.

Vad tycker du om växtligheten?

Ja det klart det kunde varit lite fräschare. Men det är bättre nu sen de röjde upp. För förut såg man ju nästan ingenting. Så de gjorde verkligen en insats. Så det blir som ett öppet fält nu. Men det har väl sin lilla charm

Ja det är lite annan karaktär här än andra gröna platser

Ja det är ju det. Man får ju inte riktigt den här parkkänslan

Vad tycker du om den skillnaden?

Ja jag tycker det är lite mysigare med den finare parkkänslan. Men om jag skulle få välja mellan att bygga hus eller ha det såhär så har jag det hellre såhär. Ja det är tråkigt att förlora ett grönområde. Vi har ju tillräckligt med hus här så skönt att ha lite fritt här så att säga.

Nä det är ju lite brist på grönområden i den här delen av stan

Ja det är skönt att det här finns även om det kanske inte hamnar i park på samma sätt som en riktig park. Men det är som du säger det finns inte så mycket grönområden här. Och till alla hus på andra sidan järnvägen. Och hundälskarna som går här de tycker nog säkert om det här stället. Det får jag intrycket av. Man skulle ju kunna fräscha upp det lite. Men bevara grönområdet tycker jag. Det har sin charm.

4. Tjej med hund

Vad är din relation till platsen?

Ja mest att jag är ute och rastar hunden här, det är väl det mesta man gör

Brukar du gå hit ofta?

Ja varje dag, det blir väl 2-3 rundor per dag så man är här en del.

Är det ditt närmsta område att gå ut och gå i?

Ja, det är lite större, ja Rörslöparken ligger ju också ganska nära men det är mindre tätt här och mindre mängd hundar och han gillar inte skateboards och det är ingen skateboards här det slipper man inte i Rörslöparken

Hur skulle du beskriva platsen?

En bortglömd trädgård, men det är ju ungefär det, som jag har förstått, att det brukade ligga kolonilotter. Det listade man ju ut ganska snabbt också när man gick här för man såg ju alla blommor som växte som inte tillhör den svenska naturen i vanliga fall

Vad tycker du om platsen? Eller vad skulle du säga att den ger dig för känsla?

Lite mer utav att man är ute i utkanten av stan, eftersom det är lite brist på stora grönytor lite här och var så. Den är ju inte heller så uppfixad, så det känns lite lummigare.

Vad tycker du om det?

Jag tycker att det är härligt. Jag tycker det är kul att gå runt och se vilka växter man kan hitta och sådär. Jag har hittat två pioner som jag tänkte ta innan de börjar bygga här.

Det är det jag tycker är kul

Ja för jag undrar lite så vad du tycker om att det är så lite mer oskött

Det känns ju mer som att man är ute i naturen. Annars är ju parkerna väldigt välstäddade. Och här känner man ju mer att man kan plocka blommorna utan att någon blir sur. För det är ju inte någon från kommunen som har planterat det, så det är ju inte egentligen en park-park så det är okej att plocka lite blommor och sätta i en vas

där hemma ibland. För det vill man ju inte göra i en vanlig park för då har kommunen planterat det och sköter om det. Här är det väl två gubbar som kommer och städat på söndagar typ. Så det är ju typ allt.

Vad tycker du om planerna för platsen?

Ja jag har sett ritningarna lite. När jag hörde att de skulle bygga här så kollade jag lite. Jag vet inte hur länge jag bor kvar här ju men. Visst det kan ju förbättra men jag vet ju många som blir ledsna över att det försvinner. Jag vet några som brukar vara här och rasta på morgonen och de åker ju bil någonstans ifrån och brukar gå med honom.

Ja man märker ju att det är många hundägare som kommer hit

Ja det är ju mest hundägare och pensionärer som går här, och någon enstaka barnvagn och ibland någon dagisklass som bygger kojor

5. Kille med hund

Vad är din relation till platsen?

Jag och min sambo bor i Ellstorpshusen så vi brukar gå ut och gå med hundarna här. Det har vi gjort sen vi flyttade hit för lite mer än ett år sen. Vi använder den för att gå ut med hunden. Och det enda jag känner till är att det är ett gammalt koloniområdet och att de ska bygga en massa hus. Vi är glada vi tror det är försenat nu bygget.

Vad tycker du om platsen?

Det fyller sin funktion för att gå ut och med hundar. Det är ju väldigt många som gör det. Annars är det väl inte jätteroligt...Men det är ett grönområde liksom. Så det är bra på sitt sätt.

Vad tycker du om växtligheten här?

Ja den är ju inte jättemycket. Det är ju gräs och träd. Och sen på vintern blir det jättemycket vatten. Det blir gytta. Men man märker ju att de inte gör mycket vid den. Man låter den va.

Vad tycker du om planerna för platsen?

Ja det förstår man det köper man. Bostäder det styr ju. Men jag hade hellre sett att man gjorde det mer till en park. Absolut.

Ja det är lite brist på grönområden i den här delen av Malmö

Ja det finns ju en park där borta men den är ju liten. Men det är ju bra för man kan gå bort i denna och in i den andra. Som sagt jag fattar varför man bygger bostäder men det är synd.

6. Kvinna med pudlar

Vad är din relation till platsen?

Jag brukar gå ut med hundarna, nu hade vi ärende i Kirseberg så då kunde vi stanna här så de får springa lite.

Så du bor inte här i närheten?

Jag bor vid möllan, så det är inte så långt

Du sa att du kommer ihåg hur det var när kolonilotterna var kvar?

Ja jag gör det och det var jättefint här. Otroligt sorgligt att det bara förstördes. Vi hade hus på landet då. Men det var så fint här och det var så onödigt. Jättesorgligt.

Ja det var över hela detta området?

Ja det var det jag kommer inte ihåg exakt det var ju så många år sen men det var så mycket fina gamla växter som människor försökte rädda så mycket som möjligt av.

Ja det finns ju lite spår kvar

Ja det gör det man ser på sommaren när det kommer. Det kommer liksom upp kulturen.

Vad tycker du om platsen idag?

Jag tycker det är spännande, det är kul. Det behövs såna här ställen. Det kan vara lite läskiga typer med som tränar hundar längre in så man går inte var som helst. Så man får vara lite vaksam men det är ett jättefint ställe. Kul att det finns.

Vad tycker du om växtligheten här?

Det är roligt att det är vilt. Det är väldigt fint på sommaren för det växer upp mycket. Allt möjligt. Det blir väldigt högt och det blir spännande med gångar emellan och så. Det tycker jag är kul. Det är några träd kvar i alla fall ju som man kan bygga på.

Hur skulle du beskriva platsen?

Jag skulle nog säga en plats bredvid på något sätt. Som det är nu, en liten fristad tycker jag. På nåt sätt. Inte så tillrättalagt. Fint att det är lite gångar. Låt det vara, tycker jag. Eller gör något litet med det men krångla inte till det för mycket. Det är fint som det är.

Ja

Jag antar ju att de kommer att bygga eller göra nåt sånt.

Ja de har planer på att bygga massa bostäder här

Ja jag anade det. Synd synd synd. Ja jag hoppas i alla fall att de är rädda om träden som finns här så de liksom inte bara skövlar alltihopa och sätter nya dyra träd, utan de kan jobba med det som finns tycker jag. Utgå från det som finns. Men det gör de väl inte. Ja det var synd.

18 maj, sol

7. Irish man

What is your relationship to this place?

When we first moved to Malmö we used to live over there in a crappy one room apartment

Did you come here then?

No actually because it was the coldest winter in Malmö it was snow and ice and from over there this didn't look like a place you wanted to be then.

How would you describe this place?

As..It feels like an overtaken place. Its like...I actually never been in a place like this in the middle of the city. You know you got these here beautiful trees singled out, with these surrounding trees surrounding it. And the meadow flowers..Aye it's a very strange place. But beautiful.

What kind of feeling do you get here?

I get a apocalyptic feeling.

In a good way?

In a good way. Its like. If you could imagine the whole city just being left alone for a while it would be a lot something like this.

And you like that?

Yes. It's the best feeling. In the city you know you can walk through all the lovely kept parks like Slottsparken and all those places and you don't have the same feeling. You know, you walk in here and you work your way through the ground and there is thistles and meadows and weird trees and you just pointed out some Palsternacka that somebody planted there for god knows how long ago. Its not the same. You feel like, its more like you definitely, you feel definitely more part of nature here than you do walking through a kept park. So compared to those other kind of more park-places, you would say this another kind of place?

Yes. Not the same. You want to investigate here. You know you don't care if somebody, when you walking through somewhere and you see all those lovely roses or planted flowers- somebody put them there. When you walking through here. You know this stuff just is. This stuff just comes and goes and it's way more interesting.

You already talked about it, but the things that grows here, what do you think about them?

Im a chef, and I work with food. And I tell people that when they put food upon a plate that they have to put it on like god threw it on the plate, theres nothing worse than when stuff has been placed on a plate, its just too organized. And this park, I would describe it as god threw this shit here with his hand, you know, it just landed here. So actually. It feels organic. Its beautiful. And I don't mind seeing the train tracks or the buildings. Its lovely.

8. Man med hund

Vad är din relation till platsen?

Mest som hundrastplats.

Brukar du gå hit ofta?

Ja varje dag. Med hunden. Springer en del ibland.

Är det ditt närmsta grönområde?

Bor på Värnhemstorget, så hit eller Rörslöparken, det är de valen vi har. Och Ellstörsparken men det är ju ganska litet.

Hur skulle du beskriva platsen?

Oooo. Vildvuxen. Häftig på något sätt. Man ser ju den gamla kulturen. Att det varit koloniträdgårdar eller nåt, tror jag, för det är ju rätt mycket fruktträd och sådär. Jag gillar den. Häftig.

Vad ger den dig för känsla?

Känsla. Jag tycker det är ett härligt grönområde. Rekreation. Avkoppling. Man kan gå i lugn och ro. Man kan gå med hunden och ingen trafik.

Vad tycker du som du sa lite om växtligheten här?

Den är vildvuxen och det är snår och det är inget som används på nåt sätt. Man klipper en gång per året kanske. Snåren och sådär. Så ser man liksom att det växer upp igen framåt sommaren, så det spelar liksom ingen roll vad kommunen gör utan det kommer liksom tillbaka i full kraft alla björnbärssnår och andra buskar och sådär. Det tycker jag är häftigt.

Om du jämför med mer skötta områden, vad tycker du om att detta är såhär?

Då tycker jag det här är bättre.

9. Ung kille med hund

Vad är din relation till platsen?

Hundrastplats. Mer än så är det inte för oss i alla fall.

Brukar du gå hit ofta?

Ja två gånger per dag ungefär. Morgon och eftermiddag.

Hur skulle du beskriva platsen?

Fredfull. Lugn. Det är en väldigt lugnande känsla att gå igenom skogen. Eller den här lilla delen med träd. Jag gillar den.

Hur skulle du beskriva växtligheten?

Jag gillar den. Det var någon period när de hade kapat ner massa. Och det känns väldigt tråkigt. Och tomt. Jag gillar när det är såhär, lite mer utspritt, natur.

Om du skulle jämföra det mer mer skötta områden, vad tycker du om att det är såhär?

Jag föredrar detta, än mer omhändertaget. Det är som en annan känsla man har. Det är mer som en liten skog. Istället för en park. Jag föredrar det. Det är nånting som man inte ser, man ser det sällan i städer. Så det är vår lilla skog.